

Temat rozprawy doktorskiej: Rola wczesnych schematów dezadaptacyjnych w etiologii przestępstw seksualnych

Autor: Justyna Oettingen

STRESZCZENIE

Wprowadzenie: Przemoc seksualna jest istotnym problemem społecznym, który wymaga skutecznych metod leczenia sprawców. Efektywna terapia sprawców odgrywa kluczową rolę zapobieganiu przestępcom seksualnym. Efektywność interwencji zależy od znajomości i zrozumienia etiologii leżącej u podstaw przestępczych zachowań seksualnych.

Cel badania: Praca naukowa skupiająca się na roli wczesnych schematów dezadaptacyjnych (WSD) w przestępczości seksualnej ma na celu lepsze zrozumienie mechanizmów etiologicznych tego zjawiska oraz poszerzenie możliwości interwencji terapeutycznych. WSD stanowią główny konstrukt teoretyczny stworzonej przez Jeffrey Younga Terapii Schematów (TS). W badaniach analizowano, w jaki sposób cechy przestępstw seksualnych wiążą się z wczesnymi schematami dezadaptacyjnymi sprawców. Ponadto badano zależności pomiędzy nasileniem różnych form przemocy a WSD. Zbadano 152 mężczyzn skazanych za przestępstwa seksualne, z czego do analiz zakwalifikowano dane pochodzące od 102 skazanych. Zidentyfikowano 3 podgrupy sprawców na podstawie wieku ofiar: sprawców wykorzystania seksualnego dzieci w wieku do 14 lat (N=49), sprawców wykorzystania seksualnego osób w wieku 15-17 lat (N=20), oraz sprawców wykorzystania seksualnego osób dorosłych, czyli osób powyżej 18 roku życia (N=33). Przeprowadzono prawną kwalifikację osób do poszczególnych grup badawczych.

Metoda: Badanie przeprowadzono w czterech oddziałach jednostek penitencjarnych: Zakład Karny w Rzeszowie, Zakład Karny w Kielcach, Areszt Śledczy w Krakowie i Zakład Karny w Pińszowie. Wczesne schematy dezadaptacyjne rozumiane jako powszechne, szkodliwe dla jednostki wzorce życiowe, składające się ze wspomnień, emocji, przekonań oraz doznań cielesnych, zostały zmierzone za pomocą zaadaptowanego na potrzeby tego badania kwestionariusza schematów (YSQ-S3-PL). Ceny popełnionych przestępstw, pochodzące z akt penitencjarnych, zostały analizowane za pomocą kwestionariusza własnej konstrukcji, służącego do sporządzenia wyciągu z akt penitencjarnych oraz za pomocą Skali Przemocy (Beisert, 2012).

Wyniki: Przeprowadzone analizy wykazały istnienie związku pomiędzy nasileniem wczesnych schematów dezadaptacyjnych (WSD) a intensywnością przemocy seksualnej popełnionej przez badanych sprawców. Stwierdzono, że cechy przestępstw, takie jak selekcja ofiary uwzględniająca wiek, płeć, charakter relacji ze sprawcami, krotkość czynu, czas trwania oraz strategię działania, takie jak planowanie i użycie podstępów, różnicują badanych sprawców pod względem WSD. Przestępstwa seksualne popełniane przez mężczyzn, którzy przejawiają nasilone schematy w obszarach *ukierunkowanie na innego* i *nadmierna czujność i zahamowanie*, częściej skierowane są przeciwko osobom im znanym. U sprawców wykorzystujących seksualnie dzieci w wieku do 14 lat zaobserwowano wysokie nasilenie schematów *zahamowanie emocjonalne* i *samopoświęcenie*. W przypadku mężczyzn skazanych za przestępstwa seksualne w Polsce, wzrost nasilenia domeny *zachwianie granic* i powiązanych z nią schematów koreluje ze specyficznym stylem przestępstwa, który skupia się na zdobywaniu posłuszeństwa ofiary. Dodatkowo, stwierdzono istnienie związku pomiędzy stopniem nasilenia WSD a intensywnością przemocy seksualnej w popełnionym czynie.

Wnioski: Na podstawie przeprowadzonych badań można stwierdzić, że wczesne schematy dezadaptacyjne odgrywają istotną rolę w etiologii przestępczości seksualnej, wpływając na sposób popełnienia przestępstwa oraz wybór ofiary. Terapia schematów może stanowić skuteczną metodę leczenia przestępców seksualnych, ponieważ umożliwia identyfikację i modyfikację dezadaptacyjnych schematów, które leżą u podstaw problematycznych zachowań seksualnych. Tego rodzaju terapia może również przyczynić się do zapobiegania recydywie poprzez rozwijanie zdrowszych strategii radzenia sobie z emocjami i potrzebami oraz poprawę jakości relacji interpersonalnych. Indywidualizacja oddziaływań terapeutycznych w świetle prezentowanych badań jest niezbędna. Tego rodzaju podejście powinno obejmować terapeutyczne metody skoncentrowane na pracy z konkretnym schematem dezadaptacyjnym. Włączenie tych struktur może być kluczowe i wartościowe przy tworzeniu modeli prewencyjnych oraz planowaniu interwencji terapeutycznych i profilaktycznych.

Słowa kluczowe: przestępstwa seksualne, etiologia przestępstw seksualnych, wczesne schematy dezadaptacyjne, WSD

Title of the doctoral thesis: The role of Early Maladaptive Schemas in the Etiology of Sexual Offenses

Author: Justyna Oettingen

ABSTRACT

Introduction: Sexual violence is a significant social problem that requires effective methods of offender treatment. Effective therapy for offenders plays a crucial role in the prevention of sexual crimes. The effectiveness of interventions depends on understanding the etiology of underlying causes of criminal sexual behaviour.

Research objective: The scientific work focusing on the role of early maladaptive schemas in sexual criminality aims to better understand the etiological mechanisms of this phenomenon and broaden therapeutic intervention possibilities.

The research analysed how the characteristics of offenses are related to offenders' early maladaptive schemas. Furthermore, the study examined the relationships between the severity of different forms of violence and early maladaptive schemas. The study included 152 males convicted of sexual offences, and data from 102 offenders qualified for analysis. Three subgroups of offenders were identified based on the age of victims: offenders involved in sexual exploitation of children aged up to 14 years (N=49), offenders involved in sexual exploitation of individuals aged 15-17 years (N=20), and offenders involved in sexual exploitation of adults, i.e., above 18 years of age (N=33). A legitimate classification of individuals into specific research groups was conducted.

Method: The study was conducted in four units of correlational facilities: Rzeszów Penitentiary, Kielce Penitentiary, Kraków Detention Center, and Pińczów Penitentiary. Early maladaptive schemas, understood as pervasive and detrimental life patterns consisting of memories, emotions, beliefs, and bodily sensations, were measured using an adapted version of the Young Schema Questionnaire (YSQ-S3-PL). The characteristics of committed offenses, derived from penitentiary records, were analysed using a self-constructed questionnaire designed for extracting information from prisoner files and the Violence Scales (Beisert, 2012).

Results: The analyses revealed a relationship between the severity of early maladaptive schemas (EMS) and the intensity of sexual violence committed by the offenders. It was found

that offense characteristics, such as victim selection based on age, gender, nature of the relationship with the perpetrators, recurrence of the offence, duration, and strategies such as planning and deception, differentiated the offenders in terms of EMS. Sexual offences committed by men who exhibit heightened schemas in the areas of *Other-Directedness*, *Overvigilance/Inhibition* were more frequently directed against individuals known to them. Offenders who sexually exploited children up to aged up to 14 showed high levels of schemas related to *emotional inhibition* and *self-sacrifice*. In the case of male offenders convicted of sexual crimes in Poland, an increase in the severity of the domain *Impaired Limits* and related schemas correlated with a specific style of offense focused on forced victim obedience. Furthermore, a correlation was found between the severity of EMS and the intensity of sexual violence involved in the committed offense.

Conclusions: Based on the conducted research, it can be concluded that early maladaptive schemas play a significant role in the etiology of sexual offending, influencing the manner in which the offense was committed and the victim selected. Offender therapy can be an effective method for treating sexual offenders as it enables the identification and modification of maladaptive schemas that underlie problematic sexual behaviours. Such therapy can also contribute to preventing recidivism by developing healthier strategies for managing emotions and needs, as well as improving the quality of interpersonal relationships. Individualization of therapeutic interventions in light of the presented research findings is crucial. This approach should encompass therapeutic methods focused on working with specific maladaptive schemas. The incorporation of these structures can be pivotal and valuable in the development of preventive models and the planning of therapeutic and preventive interventions.

Keywords: sexual offenses, etiology of sexual offenses, early maladaptive schemas, EMS